

MUZÍKA HÁM ONÍN TÁRBIYALÍQ ÁHMIYETI

Qudaybergenova Ayzada

ÓZMKÓMI NF “Folklor hám etnografiya” kafedrası

“Folklor hám etnografiya” qaniygeligi sırtqı bólim 2-kurs studenti

Moyanov Iqlasbay Jiyenbaevich

dotcent, PhD

Ózbekistan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat instituti Nókis filyali

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10464070>

Annotaciya. Bul maqalada muzika hám onín tárbiyalıq áhmiyeti haqqında sóz etilgen.

Gilt sózi: Muzika, nama, saz áspab, ritm, shıǵarma, tárbiya.

MUSIC AND ITS EDUCATIONAL SIGNIFICANCE

Abstract. This article talks about music and its educational significance.

Keyword: music, tarona, the word áspab, rhythm, work of art, education.

МУЗЫКА И ЕЕ ВОСПИТАТЕЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ

Аннотация. В этой статье рассказывается о музыке и ее образовательном значении.

Ключевое слово: музыка, Тарона, слово áspab, ритм, произведение искусства, воспитание.

Ibn Sino izertlewlerine qaray muzıka insan salamatlıǵı, emocional jaǵdayına tásir yetiw mumkinshılıǵı, muzıkanı tınlaw hám atqarıw processındaǵı tereń muzıkalıq keshınmeleriniń jaqsı tásiiri medicinada da ilimiy izleniwler alıp barıw kerekli tiykar.

Insannıń muzıka arqalı emocional tásir yetiwinde muzıkanıń elementleri (forması, dınamikası, janrı, naması, ritmı, ladı, tembrı hám basqalari) sezim qábetlerine baylanıslı.

Muzıkanıń insan mánawiy mádeniyatınıń ishki bir bolegi bolǵan muzıka mádeniyatı sehirlılıǵı, onıń insan ruwhiyatına baylanıslılıǵı, ırǵaqlardıń sırlı álemi ázelden insannı qızıqtırıp kelgen. Shıǵısta da batısta da názik hám qudiretli muzıka insane qálibinde yeń ázelden kiyatırǵan, gozzal sezimlerdi oyatıp, xalıqtıń arzıw-umitlerin bildirip kelgen.

Klassikalıq jazıwshılardıń sultanı Alisher Nawayı ozınıń shıǵarmalarında muzıkanı shadlıqtı asırıwshı atqarıwshı, qayǵúni tarqatıwshı sázende bulardıń hár yekewine sezimi kushli insanlar hám iskusstvo iyeleri janın pidá yetediler degen sozler bizge belgili. Sonday-aq, muzıka insannı aqlı hám sezimin tárbiyalawshı hám qalıplestirıwshı iláhiy qural.

Muzika óz mazmunına iye, biraq ol sol iskusstvoğa say bolğan specifikalıq formada, specifikalıq qurallarında beriledi, jaratıladi, bulardı sóz menen, reñ yamasa basqa zatlar menen túsindiriliwi mumkin yemes.

Korkem óner poeziya, ayaq-oyn, suwretlew óneri muzikağa jaqın, sebebi, olar ómirdi, insan ruwhın aks yettirediler. Biraq, keypiyatı, xarakteri, ideyası, ruwhıyatı bir-biri menen jaqın bolmasın, turli iskusstvo shıǵarmaları syujet tárepinen bir bolsa da óz tiller ózgesheligine qaray hár qıylı bolıp qaladı.

Bazıda muzikalıq shıǵarmalardı ataması yamasa dásturın ónıń mazmunı dep bilediler. Biraq hesh qanday atama, dástúr xaqıyqıy kórkem shıǵarmanıń muzikalıq mazmunın tolıq alıp baralmaydı. Bulardı bir qansha kompozitorlar bir syujet tiykarında bir-birine jaqın sol menen birge bir-birinen ajralıp turatuǵın muzikalıq shıǵarmalar jaratadılar.

Bularǵa kompozitorlar muzikanıń turmıs, seziminiń yeń názık sezimlerin aks yettirıwdegi sheksiz mumkinshilikleri arqalı yerisiledi.

Muzikanı mazmunın sóz arqalı túsiniw shıǵarma mazmunın tolıq ashıp bermeydi. Shıǵarmanıń jaratılıwı taruıxına berilgen sıpat shıǵarmanı tıńlawda dıqqatlılaw bolıwǵa, óni jaqsılaw, tolıq túsiniwge hám názık seziwge járdem beredi.

Biraq iskusstvo ilimi muzikalıq shıǵarma keypiyatın, mánisin, ulıwmalıq minezlemesine sóz arqalı sıpat beriw mumkinshiligin tán aladi. Sóz muzikanı túsiniwshiligin sholkemlestiriwde ásirese, muzikadan tayargershılıǵı tómen auditoriyalarında áhmiyetke iye.

Muzika turmıstı sawlelendiriw, ómirımız menen baylanıslılıǵı ónıń kompozitor hám atqarıwshınıń ómirlik kóz qaralarına baylanıslılıǵı muzikanıń tárbiya quralına aylandıradi.

Muzikanı tıńlap túsiniwdi hám muzika jazıw hám atqarıw siyaqlı muzika iskustvosındaǵı tiykarǵı jumıs turi dep yesaplawı mumkin.

Muzikalıq bilim, muzikalıq sázlardı islew, támirlew, sázlar, muzika jazıw hám yesittiriw quralları menen bolatuǵın konlikpelerden muzikalıq spektakller, koncertler, telekórsetiw hám radioyesittiriwler postanovkası hám rejissurasınan xabardar bolıwı kerek.

Salamaslastırıw maqsetinde paydalanılğan muzika psixoterapiyasında uyreniledi. Bunıń ushın tıńlaw hám dóretiliwge molshellengen muzika usınıladı.

Sunday-aq, bul quraldıń járdemshısı álbette muzika pánı yamasa tárbiyashısı bolıp yesaplanadı.

REFERENCES

1. Esemuratov B. DEVELOPMENT OF CHILDREN'S CREATIVITY ON THE BASIS OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGY AS AN EXAMPLE OF KARAKALPAK FOLK SONGS //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 10. – C. 835-840.
2. Esemuratov B. EDUCATION OF YOUNG PEOPLE TO PATRIOTISM, COURAGE, AND FREEDOM THROUGH SPOONS PERFORMED BY OTHERS //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 10. – C. 197-202.
3. Ospanova R. THE SITUATION OF USING THE CREATIONS OF COMPOSER MUKHTOR ASHRAFIY AND DONI ZOKIROV IN MUSIC LESSONS //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 10. – C. 190-196.
4. Ospanova R. WAYS OF DEVELOPMENT AND IMPROVEMENT OF MUSIC EDUCATION PEDAGOGY //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 10. – C. 822-828.
5. Jiyenbaevich M. I. The evolution of music pedagogy of the karakalpak people: Historical and theoretical aspects //Asian Journal of Research in Social Sciences and Humanities. – 2021. – T. 11. – №. 10. – C. 27-32.
6. Jiyenbaevich M. I. Competence-based approach in higher musical and professional education //ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. – 2022. – T. 12. – №. 4. – C. 42-47.
7. Moyanov I. TRAINING AND DEVELOPMENT OF ART PERSONNEL //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 9. – C. 65-69.
8. Jiyenbaevich M. I. COMPETENCE-BASED APPROACH IN HIGHER MUSICAL AND PROFESSIONAL EDUCATION //PROMINENCE OF INFORMATION BASES& MEDIA ASSESSMENTS IN THE POST CONFLICT MARKETING ENVIORNMENT.
9. Moyanov I. TRAINING AND DEVELOPMENT OF ART PERSONNEL //Modern Science and Research. – 2023. – T. 2. – №. 9. – C. 65-69.
10. Моянов Ы. Д. ҚОРАҚАЛПОҚ ХАЛҚИ МУСИҚИЙ ПЕДАГОГИКАСИНИНГ ТАРИХИЙ-НАЗАРИЙ ЖИХАТЛАРИ //Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал. – 2021. – №. 5.
11. Моянов Ы. Д. ҚОРАҚАЛПОҚ ХАЛҚИ МУСИҚИЙ ПЕДАГОГИКАСИНИНГ ТАРИХИЙ-НАЗАРИЙ ЖИХАТЛАРИ //Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал. – 2021. – №. 5.

12. Ануаровна О. Р. ҚОРАҚАЛПОҚ ХАЛҚ КУЙЛАРИ ВОСИТАСИДА БОЛАЛАР ИЖОДКОРЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ. – 2023.
13. Anuarovna U. E. IMPROVING THE MECHANISMS OF EDUCATING STUDENTS IN THE SPIRIT OF INTER-ETHNIC HARMONY BASED ON NATIONAL MUSIC IN THE CONDITIONS OF ETHNO-CULTURAL RELATIONS //International Journal of Advance Scientific Research. – 2023. – Т. 3. – №. 09. – С. 329-333.
14. БОЛАЛАР Қ. Х. К. В., РИВОЖЛАНТИРИШ И. MODERN SCIENCE AND RESEARCH //MODERN SCIENCE. – 2023. – Т. 2181. – С. 3906.
15. Ospanova R. DEVELOPMENT OF CHILDREN'S CREATIVITY THROUGH BLACK FOLK SONGS //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 9. – С. 70-73.
16. Nawrizbaeva A. A. THE PERFORMANCE SKILLS OF KARAKALPAK BAKSHIS //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 906-910.
17. Nawrizbaeva A. A. BAQSI, SÁZENDE GENJEBAY TILEWMURATOV TÍN ACTQARÍWSHÍLÍQ METHODS //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 218-223.
18. Muxammetdinova L. THE DEVELOPMENT OF THE ART OF GIVING IN NORTHERN PAKISTAN AS AN EXAMPLE OF THE YEARS OF INDEPENDENCE //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 9. – С. 74-78.
19. Maxamatdinovna M. L. FOLKLORE AS A SPECIAL FORM OF CREATIVITY //International Journal of Advance Scientific Research.–2023.–Т. 3. – №. 09. – С. 282-284.
20. Makhammatdinovna M. L. As a Means of Providing Aesthetic Education to the Students of the Art of Embroidery //Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences. – 2023. – Т. 2. – №. 3. – С. 149-152.
21. Askarova Z., Maxamatdinova L. Ceremonies Solemnly Held in Connection with Public Holidays //Miasto Przyszłości. – 2022. – Т. 27. – С. 181-183.
22. Махамматдинова Л. ЎЗБЕК ВА ҚОРАҚАПОҚ МУСИҚА МАДАНИЯТИНИНГ РИВОЖЛАНИШИДА БАСТАКОРЛАРНИНГ ҚЎШГАН ҲИССАСИ //Oriental Art and Culture. – 2022. – Т. 3. – №. 2. – С. 782-786.
23. Есанов М. ФОРМИРОВАНИЕ НРАВСТВЕННЫХ КАЧЕСТВ ЛИЧНОСТИ СРЕДСТВАМИ МУЗЫКИ //Oriental Art and Culture.–2023.–Т. 4. – №. 1. – С. 719-725.
24. Ayapova K., Yesanov M. Organization of Music Lessons by the Teacher in Various Ways //Miasto Przyszłości. – 2022. – Т. 27. – С. 189-191.

25. Esanov M., Ametov A. DOIRA SAN'ATINING RIVOJLANISHI VA TARIXI //Oriental Art and Culture. – 2022. – T. 3. – №. 2. – С. 729-733.
26. Есанов М. Знание особенностей воздействия музыкального искусства на человека //Science and Education. – 2022. – Т. 3. – №. 12. – С. 767-771.
27. Есанов М. О. ЎЗБЕК ХАЛҚ ЧОЛҒУЛАРИДА ИЖРОЧИЛИК ТАРИХИ //Oriental Art and Culture. – 2022. – Т. 3. – №. 1. – С. 578-584.
28. АЛЛАМБЕРГЕНОВА Г. ҚАРАҚАЛПАҚ БАҚСЫСЫ СӘЛМЕНБАЙ САДЫҚОВТЫҢ ДӨРЕТИҰШИЛИК ЖОЛЫ //Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры. – 2023. – Т. 3. – №. 10. – С. 112-117.
29. Allambergenova G. THE LIFE AND CAREER OF COMPOSER OSERBAI ALLANAZAROV //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 217-224.
30. Allambergenova G. GOALS AND OBJECTIVES OF MUSIC EDUCATION IN PRIMARY SCHOOL //Modern Science and Research.–2023.–Т. 2. – №. 10. – С. 849-855.
31. Tajimuratova S. FORMATION OF STUDENTS'SKILLS OF INDEPENDENT PERFORMANCE THROUGH THE TEACHING OF ART HISTORY //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 841-849.
32. Saginbaevna T. S. FORMATION OF STUDENTS'SKILLS OF INDEPENDENT PERFORMANCE THROUGH THE TEACHING OF ART HISTORY //Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development. – 2022. – Т. 9. – С. 386-392.
33. Sag'inbaevna T. S. Cultural Life in Uzbekistan during the Years of Independence //Spanish Journal of Innovation and Integrity. – 2023. – Т. 18. – С. 39-41.
34. Tajimuratova S. FORMATION OF STUDENTS'SKILLS OF INDEPENDENT PERFORMANCE THROUGH THE TEACHING OF ART HISTORY //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 841-849.
35. Saginbaevna T. S. Management and study of culture and art. – 2022.
36. Тажимуратова Ш. С. САНЪАТШУНОСЛИК ФАНЛАРИНИ ЎҚИТИШ ОРҚАЛИ ТАЛАБАЛАРНИНГ МУСТАҚИЛ ИШЛАШ КЎНИКМАЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ. – 2023.
37. Tajimuraova S. S. INFORMATION AND COMMUNICATIONS IN MANAGEMENT //Journal of Integrated Education and Research. – 2022. – Т. 1. – №. 5. – С. 509-511.
38. Qudenov R. QORAQALPOQ XALQ QO'SHIQLARI ASOSIDA YOSHLARNI TARBIYALASH //«ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ». – 2023.

39. Kudenov R. WAYS TO TEACH FOURTH GRADERS A SINGING LESSON //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 225-232.
40. Kudenov R. METHODS OF CONDUCTING A MUSIC CULTURE LESSON IN THE FOURTH GRADE //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 856-861.
41. Шыныбеков А. САМАРАЛИ НАТИЖАГА ЭРИШИШДА ЎҚУВЧИЛАР УЧУН ПЕДАГОГИК ВОСИТАЛАР //Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры. – 2023. – Т. 3. – №. 11. – С. 76-79.
42. Shinibekov A. QORAQALPOQ MUSIQA MADANIYATIDA MILLIY OGZAKI IJODINING GAVDALANISHI //Miasto Przyszłości. – 2023. – Т. 39. – С. 204-206.
43. Shinibekov A. Historical and Social Events in Folklore Works from the Point of View of People's Relationships //Miasto Przyszłości. – 2022. – Т. 27. – С. 199-201.
44. Шыныбеков А. Қорақалпоқлар санъатининг сарчашмалари Шарқий Европа ва Осиё қадимий маданияти билан ҳамбарчас боғлиқлиги //Science and Education. – 2022. – Т. 3. – №. 12. – С. 910-915.

MODERN SCIENCE
& RESEARCH